

Kuilen en ketose

‘Snelle kuilen’ met een hoge verteringssnelheid vragen om meer sturing vanuit de veehouder. De kuilen zorgen weliswaar voor veel melk, maar ze verhogen het risico op verzuring in de pens en stofwisselingsziekten. Hoe ga je daarmee om?

FRANK DE VRIES

Rundveedierenarts Siertjan Boersema, actief binnen Van Stad tot Wad Dierenartsen in Loppersum, kijkt in eerste instantie met een ‘veterinaire bril’ naar graskuilen: “Ik let op de kuilsamenstellingen, voerwisselingen en mest bij de koeien.” Het valt Boersema op dat de graskuilen van 2014 een behoorlijk wisselende samenstelling hebben. “Dat vraagt om een juist kuilmanagement.”

Natte kuilen

Veearts Boersema heeft zich naast de veterinaire zorg toegelegd op de voeding van koeien. Die twee onderwerpen zijn volgens hem onlosmakelijk met elkaar verbonden. Natuurlijk wil ik niet op de stoel van de

‘Stro voeren bij natte kuilen’

voervoorlichter zitten, maar ik kijk ook door de ‘voedingsbril’ naar een koppel koeien.” Bij de kuilen van de eerste snede van 2014 valt het de dierenarts op dat ze regelmatig erg nat zijn. “Die kuilen melken goed, maar doordat ze soms erg nat zijn, zakt het voer na opname door de koe als het ware direct naar de bodem van de pens. Bij dit soort compacte kuilen zie ik vaak positieve effecten van het voeren van stro of koolzaadstro.” Boersema weet als geen ander dat met het voeren van snelle kuilen pensverzuring op de loer ligt. In zijn prak-

tijkgebied werkt hij regelmatig samen met Agrifirm-adviseur Gerard Oosterhoff. Boersema: “Oosterhoff hanteert de PensEfficiëntie-Check om het ruwvoerrantsoen te checken op risico op pensverzuring. Koeien kunnen namelijk, zonder dat je het ziet, last hebben van een zure pens, weet Boersema. “Vooral bij vage klachten en minder melk let ik extra goed op een wisselende samenstelling van de koeienmest. Dit is in het algemeen een eerste verschijnsel van pensverzuring. De combinatie van een snelle graskuil met veel snelle koolhydraten in de rest van het rantsoen zorgen voor een te lage zuurgraad van de pens. Die verzuring ontstaat doordat melkzuurproducerende bacteriën snel vermeerderen waardoor andere pensbacteriën afsterven. Als een koe eenmaal flink verzuurd is geweest houdt ze daar de hele lactatie last van. Dan is je efficiëntie echt weg.” De weerstand van de koe blijft laag en je ziet meer klauwproblemen en een lagere vruchtbaarheid.

Lasagnekuilen

Verschuivende sneden gras laag voor laag inkuilen, de zogenaamde lasagnekuilen, heeft een enorme opgang gemaakt. Het zorgt vaak voor een constantere voersamenstelling. Maar het omgekeerde kan ook, aldus Boersema. “In de praktijk komen we dit jaar kuilen tegen waarbij verschillende lagen enorm uiteenlopen in samenstelling en smakelijkheid. Wanneer je de kuil voert met een blokkenwagen in plaats van een mengwagen, kan het gebeuren dat de meest smakelijke snede wordt uitgeselecteerd door de koeien. Het beeld in de stal is een wisselende samenstelling van de mest bij oudmelkte koeien. Wat kun je aan zo iets dan doen? Volgens Boersema zou je, mits de ruimte op het erf het toelaat, kunnen overwegen om de natte snede los te kuilen en niet in een lasagnekuil te doen.

Rustgevende factoren

Vooraf bij ‘snelle kuilen’, dus met een snelle verteerbaarheid, bestaat een grotere kans op het verzuren van de pens. Boersema adviseert bij dergelijke kuilen ook wel

Smakelijk ruwvoer van constante samenstelling blijft de uitdaging.

FOTO: AGRIMEDIA

‘rustgevende factoren’ als bierbostel of droge bietenpulp bij te voeren. “Zo kun je het proces van vertering wat vertragen.” Een andere mogelijkheid bij snelle graskuilen, stelt Boersema, is een hoger aandeel mais in het rantsoen brengen. “Het maisaandeel is vaak een derde van het totaal, maar in principe afhankelijk van de graskuil die je voert.”

Najaarskuilen

De laatste sneden van dit jaar zijn vaak natter geoogst, weet Boersema. Drijfmest heeft een lange werking en daardoor kunnen die late sneden nog erg eiwitrijk zijn. Is er in deze gevallen een plek voor een bolus met de werkzame stof monensin? Volgens Boersema werkt een dergelijk product perfect, maar lost het de onderliggende oorzaak van een ketose niet op. “Monensin is in staat om de pensbacterie *Streptococcus bovis*, die zorgt voor de productie van melkzuur, om zeep te helpen. Daar is het product goed in en het zorgt ervoor dat de koe blijft eten. “In mijn ogen is de bolus misschien te adviseren voor risicodieren: vette koeien met een TKT van 600 dagen bijvoorbeeld. Maar liever zorgen we ervoor dat dergelijke koeien niet voorkomen door ze (twee)wekelijks tijdens onze bedrijfsbegeleiding te monitoren.” Boersema doelt op het zogeheten systeem KOErs waarbij vooral de risico-

koeien, droge en verse, goed in de gaten worden gehouden.

Beste remedie

De beste ketosepreventie bestaat nog steeds uit een uitgebalanceerd en smakelijk ruwvoerrantsoen voor de droge koeien, een nauwkeurige transitiefase, stressvrij afkalven en het niet te snel opstarten met krachtvoer. Waarom is er dan nog steeds ketose als deze zaken toch zo langzamerhand algemeen bekend zijn? “Ik denk dat dit komt doordat boeren een bepaalde werkroutine hebben die ze, door diverse omstandigheden, niet makkelijk verlaten. De huidige huisvesting van droge koeien en de samenstelling van het droogstandsrantsoen zijn vaak te verbeteren.” In zijn praktijk komt de dierenarts regelmatig bij een koppel koeien dat te veel liters melk mist en met een wisselende mestsamenstelling. “In zo’n geval liggen infectieziekten als salmonella, IBR en BVD op de loer.” Als een boer vraagt om advies voor dergelijke koppels, sluit Boersema als eerste uit of infecties met ziektekiemen een rol spelen. “Als dat niet het geval is, komt de oorzaak voeding om de hoek kijken. Dat doe ik dan graag samen met de voervoorlichter.”

‘Snelle graskuilen geven een grotere kans op het zuur maken van de pens’.

FOTO: AGRIMEDIA